

Joost van den Vondel (1587-1679) A°. 1658

ZEEMAGAZLJN, GEBOUWD OP KATTENBURG T' AMSTERDAM.

AAN DE WELEDELE EN MOGENDE HEEREN ZEERADEN TER ADMIRALITEIT
IN DE GEMELDE STAD.

A°. 1658

**Super Garamantas et Indos Proferet imperium.
(Zal ' rijk bij Garamanters en Indiërs vestigen)**

Gij Heeren, wien de zorg der zeevaart is bevolen,
Die uit geen winkelen noch vergelegen holen,
In 't persen van den nood, het scheepstuig t' zamen raspt,
Maar op uw Magazijns gereeden voorraad slaapt,
Geruster dan voorhene, en vloot aan vloot kunt mannen,
Tot heil der koopsteên, en ten schrik der zeetyrannen;
Naardien men, onder schijn van wettigheid, nu stout
De vlag voert, en de hoop van roof te balen bouwt
Op uw geduld, gezind het ongelijk is slechtcn
Door reden, bles er dan uw Recht door 't zwaard te rechten,
Gij Raden 't die den Raad ter waterkamer spant,
En, onder 't hoog gezag van 't vrijgevochten land,
Den luister en den glans bewaart van Zeven Staten,
Die op uw schildwacht zich, naast God, gerust verlaten;
Vergunt, dat mijn klaroen dan toon op 't zeepaard zett',
Gelijk 't de Bouwkunst leidde aan 't scheeprijk IJ te wed,
Om, als het Triton hoort den plonderhoren steken,
Door waterstormen en slagordens heen te breken,
Te brieschen over 't vlak, te trappen, en te treên
De zeepest van den Staat der vrij gehore steên,
Het lust me, 't schuim te zien neêrbruischen langs zijn toomen,
Te hooren, hoe het briescht, als d' oorlogsvloten komen
Zeeghaftig uit de zee, met nagesleepte vaan
En vlaggen, van den roof des vijands overlaân.
Natuur en Nood leert elk opwaken in gevaren,
Zich zelve wapenen en voor geweld bewaren,
Te werke stellen, wat hem 's Hemels voorzorg gunt,
Tot tegenweer van ramp en jammer. Op dit punt
Let al 't gezielde, wat de reden is gegeven,
Of een gevoelzaam, of alleen het groeizaam leven.
Zoo wapent zich de boom en vrucht met loof en bast,
En schors en schel, voor koade en hitte en overlast.
Zoo wapent God de slang met schubbe en spitse tongen
En doodelijk venijn. Zoo worpt de leeuw zijn jongen
In schuilhoek en spelonke, uit vreeze voor verlies.
Zoo wordt hij uitgerust met scherpen klauw en kies.

Zoo houdend' oogen wacht voor 't lichaam. Zoo beschermen
De menschen zich, met hulp van handen en van ermen,
Voor aanstoot, vier, en vloed. De nood, al valt het zuur,
Ontziet geen moeite, en, in den boezem van Natuur
Gedrongen, ondertast al haar geheimenissen,
En weet geweren uit den afgrond op te visschen,
Natuur te bezigen ten oorbaar en tot nut
Van 't leven, en zijn eisch. De reden onderstut
De noodweer, die niet rust op veiligheid te letten,
En kloeker tegens ramp, bij tijds, zich schrap te zetten.
Zoo ging 't Athene, dat, van Pallas niet misdeeld,
Zich op zijn burg verliet en trotsch Heldinnebeeld,
Een levend voorbeeld van de wijsheid in haar wapen.
Dees stad scheen op haar burg en burgerwacht te slapen
Gerust en veilig, eer de groote Xerxes kwam
Aanvliegen met zijn heer uit Perzen, als een vlam,
Om welig Grieken en Athene, met zijn daken,
Wraakgierig en verwoed, te branden en te blaken,
Dat overmachtig volk te delven in een graf.
Toen sprongen ze uit den slaap, gewekt te hard en straf,
En leefden raad om 't heer des vijands te verduren.
D' orakels rieden hen, terstond naar houte muren
En vesten toe te vliên, zich, buiten alle zorg,
Te bergen in 't begrijp van dezen vrijen borg.
De burg t' Athene, eerst hout, scheen in dien naam begrepen.
Themistokles, hun hoofd, verstond alleen de schepen
Met dezen naam bedied, en zag de scheepsvloot aan
Voor dezen muur van hout, om 's vijands zwaard t' ontgaan.
Hij ried de burgerij, tot voorstand vast haar leven,
De wal te slechten, zich te water te begeven,
Te scheiden uit de stad, op Delfi's raad en mond,
Dewijl ze in geen gebouw, maar eer in volk bestond
En brave burgerij. Zoo gaven ze ten leste
Zich t' schepe, en redden zich, den Griekachen Staat ten beste..
Ik mocht van Amsterdam en haar verbonde steên
Dit tuigen, toen ze, van 's Eilanders nijd bestreên,
En, zonder schijn van recht, baldadig aangevochten,
Van duizenden gepreste en dolle zeegedrochten,
Ontwakende uit den droom, nog rijper letten, wat
De mogendheid vermag van zulk een houte stad,
En hoe de vrije Staat beschut wordt, min door steenen
Dan door een eike stad en afgehouwe grenen,
Gemand met helden van matrozen, en een Hel
Van gruwzaam grof geschut, den Afgrond zelf te fel.
De dog der Britten, die bloedderstig op kwam steken,
Vatte onzen zeeleeuw aan, wien 't scheen aan kracht t' ontbreken.
Men merkte fluks aan 't dier, hoe zulk een zeebrands gloed
Gereeder klauwen eischte en wakkerheid en spoed,

Tot lessching van een vier, waarvan ons kust en stranden
En wateren in 't ronde opflakkerden en brandden,
Als of de gansche zee vol zwavel dreef en pek.
De leeuw gevoelt zijn rug verzengen binnen 't hek
Des zeetuins, daar hij rustte, een poos in slaap gevallen,
Niet denkende aan de macht van zijne houten wallen,
Waarin het heil bestond van Batavier en Zeeuw
En ongedwongen Fries en 't volk, dat, op zijn schreeuw,
Nu d' oogen opsloeg, en bevroedde aan alle hoeken,
Hoe 't scheepstuig in dien nood verdwaald was en te zoeken.
Men poogt vergeefs een dijk door 't lage land te slaan,
Wanneer d' ooplopendheid van vader Oceaan
Met lossen toom, alreê te hoog aan 't overvloeyen
De weiden overzwalpt, en stulp en dorp en koeyen,
En vee en veld verdrinkt; de landzaat al verstijfd
Ten dake uitschreit, of op een karnemelkvat drijft.
Voorzichtigheid ziet uit, brengt, zonder eens te wijken,
De zoden bij der hand, worpt dammen op en dijken.
Zij houdt een berg van steen en rijs en palen reed,
En wat de nood vereischt. Zoo schut ze ramp en leed;
Zoo slaapt ze niet te lang op ' waters achijugnade,
Terwijl d' onwijze traag geleerd wordt met zijn shade.
De Macht van 't vrije land en Zeeraad, om den kam
Te heffen uit de vloên, vond raadzaam, t' Amsterdam,
Op 't nieuwe Kattenburg het wapenslot te bouwen,
En 't magazijn des lands haar scheepstuig te betrouwen,
Ten dienst van Nereus' volk, dat op de dijning woelt,
Die, blauw- en zeegroen, om de zeekasteelen spoelt.
Men woû den rug van 't Y, zou vele en lange jaren
Geploegd van kielen en gekruist door stadig varen,
Dees glorie gunnen, als een stroom, die, altijd rad,
De zeilen wellekoomt en weêr geleidt in Zee,
Gedurig laadt en lost, en uit naarijver luistert,
Waar 't hapert, als een wolk van roof de vaart verduistert,
Opdat hij 't water schuim' van dit baldadig schuim
Van pesten, die den vloed bevlecken, en, te ruim
Op 't water weidende, de koopvaardijen steuren.
De kerk van Janus sloot weleer met alle deuren
En d' oorlogspoort aldus te Rome, in tijd van peis,
Daar Mars geketend zat in 't ijzeren paleis,
Op 't bloedig krijgsgeweer, en standert, vlag en vendels,
En brieschte en knarsetande op kopren boom en grendels
Met zin bebloeden hek. De volken wijd en zijd
Ontzagen Zijne wraak te tergen, en den strijd
Met hem te ontginnen; want geraakte d' oorlog buiten
Zijn posten, zwaarlijk viel 't de poort in slot te sluiten,
Of sloot ze, 't was met dwang en ondergang van 't Rijk,
Dat 's Tibers wapens tergde, en stelde in 't ongelijk.

Zoo ziet hier Janus' kerk door mist en waternevels
Met dubbele tronjen, twee voorhoofden, en twee gevels,
Vast vore en achter uit, en voert voor iedereen
Haar ampt en oogmerk, daar zij rijst, in marmarsteen
Gehouwen door Quelljn, des Amstels beeldhouwer,
Tot licht en kennis van den keurigen aanschouwer.
Aan d' eens zijde staat 's Lands zeebewind ten toon
Op eene waterschulp, verheerlijkt met een kroon
Van schepen op het hoofd. De rechte vingers grepen
Een jacht, de slinke 't roer, den breidel van de schepen.
De schulp op ankers rust, die kruiswijs aan het strand
Gehecht zijn door 't gebit van hunnen ijzren tand.
Het bootsvolk voert de vlag en wimpel, zwaait de zwaarden,
Rolt tonnen buskruit voort, of zadelt roode paarden,
Ontsteekt den rooden haan, die moord kraait al den dag.
Men laadt er 't grof geschut, dat steent zoo luide als 't mag,
Grof zwanger van bederf en donderkloot en donder,
En bliksem. 't Watervolk komt borrelen van onder,
Met hagel en kompas en riem en kokerrol.
Zou rust ze eest krijgsvloot uit, zou staat de zeekracht vol.
Neptuun, aan d' andre zij ter schulp uit, trotst op 't water
Wat zijnen drietand tergt, en eiken handelhater.
's Lands zeebewind, met krone en zeekompas om 't hoofd
Gekroond, verzoekt zijn gunst, uit minne haar beloofd.
De Zeegod, die gestreeld zijn woord niet wil verkorten,
Gebiedt de Waternymf, zich rustig uit te storten
Met eenen horen, rijk van schat, en vloot op vloot,
In 's lands gezegenden en wijd ontvouwen schoot.
De levenwekker, aan des Zeegods rechte zijde,
Begroet 's Lands zeegezag, en blaast, verheugd en blijde,
Een lucht van rozen, en van allerhande heil,
En dertien geur van weelde, in 't opgezwollen zeil.
Men ziet er Amsterdam, ten trots van eindlooze eeuwen,
Met 's keizerskroon gekroond, braveeren op haar leeuwen,
En beide Watergoën, grondleggers van haar Staat.
De zeeschaar levert haar, wat Middellzee en Straat,
Europe en Aziën, onvaste en vaste landen,
De Zuid- en Noorder as, de stroomen, en de stranden
Uitleevren; zij bestelt de vracht van overal,
Ontslaan met vlotschuit, boot, en lichter, op de wal,
In pakhuis, kelder, en op zolders, en in schuren.
De balken buigen van den last. De dikke muren
Bezwijken door 't gewicht van kruiderij en graan
En schat, haar toegevoerd van Vader Oceaan,
Genegen, vloot op vloot met rijkdom te bestoppen,
Kanaster, zijbaal, kist, en koffer vol te proppen,
Als of hij tol vast al de watervloën ontving,
Om eene zeestad, zijn verkoren voësterling,

Te zegenrijker, als een bijkorf, te stoffeeren,
Waarbij de zwarmen der gebuursteên zich geneeren.
Het lichaam van 't gevaart, zoo prat aan 't Y geplant,
T' ontleên van lid tot lid met al zijn ingewand,
Vereischte een baal papiers, vol letteren en printen,
Veel gansepennen, mild gedoopt in Maro's inten,
Veel duizend handen, om dien voorraad uit te reên,
De bergsmids van Vulkaan om ijzerwerk te smeên,
Veel gieterijen, om de donders nu te gieten,
Veel stroomen van metaal, veel kopre eu ijzre vlieten,
Een lange lijnbaan van veel mijlen, onder dak.
Hier valt de schouder van een Atlas veel te zwak,
Om znlk een ballast van behoefte t' onderschragen,
En zoo veel krijgsgeweer op zijnen hals te dragen.
Hier wordt het Noordsche bosch met zoo veel zeils bedekt,
Dat het een schaduw voor de Spaansche Zee verstrekt.
Veel velden henneps wordt hier in één perk gevonden,
Aan kabels en aan touw gestapeld en verbonden;
Veel wapenhuizen gaan hier schuil in één gevaart;
Veel Trooische paarden steekt God Mars hier in één paard,
Musketten, donderbus, schuiftangen, speren, pijlen,
De sabel, helbaart, dreg, granaten, enterbijlen;
Hier hagelt lood en schroot en kogel, Pluto's schroom,
Zoo veel als 't notebosch van zijnen noteboom
kan schudden, of een bui van hagelsteen bij vlagen
Op korenvelden schudt. Hier grimmelt het van plagen.
De Zeezorg zamelt hier dien dieren oorlogschat
Van zeil, en wapentuig, ten dienst van Gijsbrechts stad,
Die Kennemers van ouds, en Waterlandsche streken,
In 's Graven eed getredn, de torts en 't vier zag steken
In haren houten muur en torens, toen de grond,
Nog zwak, geen toevlucht aan den eiken scheepsmuur vond,
Aan hemelltooge mars en drijvende kasteelen,
Gebolwerkt tegens ramp en bloedige krakeelen.
Hier grimt de slangeschild van Pallas, die elk een
Voor 't voorhoofd slaat, misverfd, zoo doodsch als marmarsteen.
Hier is 't Palladium, de wacht van Amstels schatten
Daar Diomedes noch Ulysses niet op vatten.
Dees Zeedraak houdt de wacht, eis slaat den boomngsard ga
Van Atlas' dochteren, bij daag en 's avonds spâ.
Hier weidt het gulden vlies, de zeevaart, onder 't waken
Des zeeraads, veiler dan in schaduw van veel draken.
De dappre Perseus, op dit vliegend paard zoo fier,
Beschut d' onoozle maagd voor 't grimmig waterdier.
Hier is de vrijburg en de toevlucht der oprechten.
Hier zweet Vulcanus' smids, vol muren, winkelknechten,
Die geene bliksem smeên, gelijk Parnassus droomt,
Maar donders, duur wier kracht de Hel wordt ingetoomd,

En 't Helsche zeegedrocht, dat opsmookt van beneden,
De watren ringeloort en ketens waant is smeden,
Als stroppen, om de zee te wurgen, en de keel,
Waarbij de wereld leeft en ieder wereldsdeel.
Zoo scheidt de zeevaart lucht, zoo leeft men onbesprongen;
Zoo wordt al 't zeegeweld door zeegeweld gedwongen.
Al spanden nu Karthasge en Syrakuzer aan,
Om naar de watervork van God Neptuun te staan,
En om den rozekrans een waterkans te wagen,
Te zien, wien Jupiter de zeekroon geeft te dragen;
Men schroomde geen gevaar, van d' eens aan d' andre reê
Zoo Hollands Admiraal zijn vlag opstak in zee,
En streefde recht vooruit, gevolgd van alle kielen,
Om zeegeweldenaars te zitten op de hielen,
Aan boord te klasmpen, aan te grijpen, naar dien stijl,
Met lagen vol geschuts, en dregge en enterbijl,
Den vloed te dekken, na het kraken, na het entren,
Met masten, ribben, al 't seheepsingewand aan slentren
Te scheuren, of het vier te steken in den staart
Of buik van's vijands vloot, dat zij ten Hemel vaart,
In 't onweêr van dien slag, daar d' elementen knersten,
Het aardrijk in de zee aan duigen sprong te bersten,
De Goden in de lucht verdwenen met hun wolk,
Angstvallig voor matroos en spokende oorlogsvolk,
Dat vier noch vloed ontziet, en vecht, sla of 't verwaten
Een ander lichaam 't, huis had in de kist gelaten.
Dit zeegevaart, dat Mars in zijnen boezem sluit,
Rust reedschap voor een vloot van honderd schepen uit
Ten oorloge, en verbaast den schendigsten vrijbouter,
Die God noch Koning vreest. Een Admiraal, als Ruiters,
Ten dienst van Amsterdam gewettigd en gewijd,
Is waard, dat hij op zee het kloekste paard benijdt,
In 't midden van de vloot der wakkere Amatelheeren,
Te moedig, dat hun zeegeweldenaars braveeren;
Nog zou niet, neen voorwaar: een hooger macht regeert,
Die met één slingerslag den stoutsten reus verueert,
De bergen innestort, en die te moedig draven
En steigeren in puin en assche kan begraven,
Of slingren in den nooit gepeilden Oceaan,
Om nimmer, na dien smak verrezen, op te staan.
Men steekt zich 't een oog uit, om andren twee te rooven
Men schroomt dan Helhond niet, ten Afgrond, uit naar boven
Te slepen in den dag, Gods erfdeel te verraân,
Om vromen op den hals te komen, langs een baan
Van Helsche gruwelen, en, tegens rechten wetten,
De grenspoort voor den Turken Tarter op te zetten,
Met wien men in verbond en vloekverwantschap treedt,
En zweert de standertvaan des Afgronds met een eed,

Dat Gode om hoog verdriet, en kwetst de vroomste harten
Die hem anschreyen, en aanroepen in hun smarten,
Of hij, in 't eind verbeên, den schent der boozen schutt',
En den geschokten Staat des Heilands onderstutt'.
Gelijk de kudden gaan bij duizenden te weide,
En groeyen bij het gras, zoo drijft nu 't zeegeleide
Van's lands geleivloot, al wat hongert naar gewin,
Den mond van Tessel en den Vliestroom uit en in.
Nu houden ze elk hun koers, op twee en dertig streken,
En volgen 't zeekompas. Noch vracht noch schip ontbreken
Den handelsman. Men heeft geen zeeverzekeraar,
Nu alle waren zijn geveiligd voor gevaar
Van Turk en halven Turk, of slimmer waterdieren.
Mercurus zit zelf te roer, en schept vermaak in 't stieren
Hij zet de winden naar zijn hand, tot 's koopmans heil.
De zegen komt van zelf gevallen in het zeil.
Men spant geen keten meer, daar landen t' zamnhoopen
De Straat van Gibraltar, de Sont staat voor ons open.
Het hoofd van Kalis en van Doever, pleitens moê,
Staat Holland, van weêrizj, zijn recht, den sleutel, toe.
Al wat ons dreigde is in zijn waterschulp gekropen.
De wereld is nu veil, men valle alom aan 't koopen,
En aan 't verkoopen, aan 't bevrachten. Werkt en wint.
Nu pakt, nu zakt eis slaaft en draaft en weeft en spint
En schrijft en wrijft; de nacht is tot geen rust geboren.
Krioelt en woelt en vliegt, de schrijfpen tusschen d' ooren
De Warmoestraat, de Dam, de lange nieuwe Dijk,
En 't Water, huis bij huis, de winkels worden rijk.
De lakenrederij ziet andren in de kaarten,
En slijt haar fijne stof en wol op alle vaarten.
De kruidenier varieert een gansch Oostindisch huis.
De zijdewinkel ruischt, gelijk een volle sluis,
Van trekgetouwen en van goude passementen,
De rentenier besteedt zij is geld op hoogst renten;
De beurs valt veel te nauw. De wisselbank vertelt
Een schat van Krezus aan 't gereede wisselgeld.
De waag is afgemat van waren af te wegen,
En roept om arbeidsvolk, tot aan dan hals verlegen.
De Spaansche zilver vloot wordt hier aan geld vermunt,
In 't aanzien van den haat, die niemand zegen gunt.
Nieuw Nederland, bezaaid, belooft ons macht van koren;
Een ander Polen schijnt voor Holland daar geboren.
De Geldersman, en Sticht, en IJsel, Maas en Waal,
En Rijn en Merwe en Eems, de steden allemaal
Gedijen bij den oogst der zeevaart. Alle menschen
Begroeten Amsterdam, bezichtigen met wenschen
't Gezegend magazijn, door Stalparts kunst gebouwd,
Uit last der Watergoôn. Nu blinkt onze eeuw van goud

En zilver, als voorheen, toen Salomon zijn schepen
Naar Ofir heenzond, om gansch Indiën te slepen
In 't juichend Sion en het lang beloofde land,
Daar melk en honig vloeit. Wat ziet de waterkant
Al zegens te gemoet, nu alle zeën en golven
Voor Holland openstaan, geen weg is opgedolven,
Gesloten voor de vaart en zeevaart! Nu ons hek
Den leeuw ziet wentelen in klaver, zijnen nek
Afschudden 't lastig juk van alle dwinglandijen,
Te water en te lande, en macht van violen rijen
Op anker, of zou weidsch laveeren af en aan!
Zoo houdt een magazijn, een huis, 's lands welvaart staan.
Staat vast, gij Staten! staat, als ouverwrikbre stijlen!
Verzekert, met een knoop, den schoenen bundel pijlen,
Nog vasten dan voorheen, dat tweedracht niet verzwakk'
Deze eendracht, en de band in 't einde met een krak
Van een springe, en geen twist, het oud bederf van Troye,
Bekoorlijk twistooft en den gouden appel strooye
In uw vergadeninge, en schenne uw sterke steên
En landen, tot een vreugd des zeevloeks, tegeens een.
Het is gaan mindre deugd 't gewonnen te bewaren,
Dan veel triomfen tot een staatsie te vergâren.
De nijdigheid werkt loos en listig, en bespiedt
Het hek van uwen tuin, of zij een open ziet
Om in te boren, of een spaak in 't wiel te steken
Van uwen wijzen raad. Geen schaduwen ontbreken
Het lichaam in de zon; zoo sleept ook staatgeluk
Een staart benijders na, die wegen stuk voor stuk.
Zij zoeken alsins stof om harten te vervreemen,
En u, eer 't iemand riek', dees kroon van 't hoofd te nemen.
Gelukkig is hij, die, gesteigerd tot zijn wit,
Den rijkdom kent van 't goed, dat hij met God bezit.
Bemint dan Amsterdam, de glorie van uw steden,
Den pijler van den Staat, de trouwst van uw leden,
Die, onvermoeid getrouw, bij 't land heeft opgezet
Wat zij met zweet vermocht; die uit haar beurze redt
Den nooddruft van den Staat, zou menigwerf verlegen.
Zij heeft, gelijk een zon, met haren rijken zegen
Haar bureu toegestraald, gekoesterd, en verwarmd,
In koele schaduw eik gehandhaafd en beschermd,
Geensins den loon verdiend, dien nijdigen haar gunnen,
Als of ze bij 't verlies der halsvriendinne wonnen.
Bedenkt ge dit, men ziet uw vijanden in lij,
Triomfen op triomf uit zee in 't zeilrijk Y
Opdondren, en den roof op Kattenburg gehangen,
Daar duizend duizenden het aanzien met verlangen,
Op 't lossen der kortouw, die vier geeft op den stroom,
En heet den Amiraal met jachten wellekoom.

